

POSILIJE **BE-HA** IZBORA 2010. – IPAK NEŠTO **NOVO...**

Zlatko Dukić, knjiž.

REZULTATI OKTOBARSKIH IZBORA NISU BILI OVJERAVANJE I potvrđivanje dosadašnjeg stanja i rasporeda snaga, ali ni toliko očekivana (i potrebna) promjena. Na nivou države, entiteta i kantona će, tako, ipak biti nekih osvježanja, pa teza o tome da se dešava nešto novo – ima osnova u podatku da su, s jedne strane, neke stranke prošle gore nego što su očekivale (zasluživale), a neke opcije, poput SDP-ovog relativnog trijumfa, s druge strane, pokazale da su promjene moguće s onima koji dosad nisu bili u neuspješnoj vlasti

I pored toga što najzvanichnijih izbornih rezultata (dok nastaju ovi redovi) još nema, jer moraju proći zakonski rokovi, te biti riješene žalbe i tužbe onih koji su imali razloga za nezadovoljstvo, sve što je dosad saopštavala Centralna izborna komisija BiH – dovoljno je za manje-više cjelovitu sliku postizbornog tlocrta buduće vlasti. Vrijeme proteklo od izbora je sasvim dovoljno za to da se srede utisci i, još više, izvuku zaključci i hipoteze o tome da li će se, zaista, nešto promijeniti ili će, možda, sve o(p)statiti isto, samo u nešto osvježenom pakovanju. Pri čemu je posebno važno da nam se prvi put desilo da se vlast može formirati bez bilo koga od onih koji su dobili povjerenje birača, jer su koalicijske kombinacije do-slovno neograničene – što je dobro, jer

kazuje da niko ne može imati monopol (izuzetak je, ruku na srce, ono što je u RS-u ulovio SNSD, a što tamo, i inače, nije novina, a ni neko posebno čudo).

Čak i posve površan pratilac naših prilika i neprilika, morao je uočiti da su ovogodišnji opšti izbori u BiH protekli u dosad neviđenoj atmosferi iščekivanja, nerijetko nervoze, a tu i tamo i uvjerenja da će se, napokon, nešto bitnije izmijeniti. To koliko su nosioci ovakvog raspoloženja razočarani ili ne, posebno je pitanje. No, svakako, odveć važno i krupno – da bi se ignorisalo i zanemarilo kao kamenčić u ovdašnjem dvadesetogodišnjem mozaiku demokratije na nov, doduše još nedostignut način.

DOBITNICI I GUBITNICI

Sve važno što se moglo i moralo kazati o izborima, već je uglavnom rečeno. I o tome ko je gubitnik, a ko dobitnik, i o tome ko je oče-

kivao više, a nije to dočekao, kao i o tome ko se preračunao i omanuo, pa sad čeka da mu se javi da je izvisio ili da počinje nestajati s političke mape. Nije, pri tome, preporučljivo ignorisati potrebu izvlačenja zaključaka opštijeg značaja, koji će dobro doći i izbornim pobjednicima, a i gubitnicima, iako najviše mogu koristiti ovoj zemlji i njenim građanima i narodima.

Dakle, makar i samo uslovno, zaključci bi se mogli svesti na tri tačke:

1. Malo je našminkana i retuširana, ali nikako neutralisana i izbrisana nacionalna – kao kruna svih drugih – podjela, na kojoj dvije decenije počiva (stenjući) ova zemlja.

Još je dominantna, moćna i tvrda platforma nepovjerenja, nacionalne isključivosti i otpora toleranciji i saradnji. To pokazuju izborni rezultati jednonacionalnih stranaka u RS-u, ali i istovrsnih opcija u Federaciji.

Čak toliko da je HDZBiH ostvario rezultat, koji je čelnike te stranke, prije svega Dragana Čoviću, već u noći nakon izbora osokolio da klikne “Mostar, hrvatski stolni grad” i da iz naftalina izvadi fiks-ideju o trećem, hrvatskom entitetu.

U isto vrijeme, SDA je, ma koliko zadovoljan, ipak ostvario manji rezultat od očekivanog, dok je Stranka za BiH, uključujući i njenog lidera Harisa Silajdžića u duelu sa Bakirom Izetbegovićem u trci za bošnjačko mjesto u Predsjedništvu BiH, podbacila i, vjerovatno, prisiljena na buduću opozicionu ulogu. Što je, kao “gužvu na terenu”, iskoristila Stranka za bolju budućnost (SBB) Fadhrudina Radončića, koja, je, koliko god joj se prigovaralo da je privatna stranka, ipak uspjela osvojiti (ne)očekivano povjerenje, postati parlamentarna i tako amortizovati, tačnije kanalisati nezadovoljstvo birača onim što smo dosade imali.

2. Raspored političkih snaga je u Federaciji BiH nešto drukčiji nego dosad, s većim prisustvom umekšane podjele na ljevicu, centar i (nacionalno začinjenu) desnicu, za razliku od Republike Srpske, gdje je SNSD-ov i Dodikov monopolski položaj opet ovjeren, makar i nešto manje ubjedljivo nego prije četiri godine.

Federacija se, na taj način, pokazala i zrelom i fleksibilnijom i, ako ćemo do kraja otvoreno, prostorom u kome se demokratija i pluralizam mogu lakše i brže primiti. Nije, istina, još u potpunosti ishlapio nacionalni osjećaj i tvrdokorna ušančenost po matrici “ugroženosti”, što su pokazali rezultati nekih starih, ali i novih stranaka.

Međutim, podatak da je dominantno bošnjačko biračko tijelo ipak razmišljalo i opredjeljivalo se građanski, manje isključivo i više pluralno, ubjedljivo je iskazan kroz izborni rezultat SDP-a i starog-novog člana Predsjedništva BiH Željka Komšića. Što je, uzgred kazano, bio povod za silnu dževu političkih stranaka s hrvatskim predznakom, koje Komšiću a priori osporavaju hrvatstvo i “optužuju” Bošnjake da su popunili “njihovo”

mjesto. Ide se čak dotle da karikaturna persona koja se odaziva na ime Ivo Miro Jović javno kaže da su “Hrvati srušili Jugoslaviju, pa će, ako se ovako nastavi, isto uraditi i s Bosnom i Hercegovinom” (!).

3. Iskristalizovao se i selektirao koštur palete stranaka, koje nimalo ne pate od potrebe za ideologijom (štaviše, ne treba im), okupljenih u trouglu ljevica-centar-desnica, pri čemu najmanje ubjedljivo djeluje razvodnjena ljevica, ali zato uvjerljivo zvuči podatak da su izbori 2010. značili krah nekih dosadašnjih i početak brisanja stranaka, čija minornost se jedino mogla potvrditi voljom naroda na izborima.

Uspjeh SDP-a na izborima je obrnuto proporcionalan neuspjehu Stranke za BiH, odnosno – debaklu nekih sitnih, lift-partija, koje su se “začešljavale” za učešće u vlasti, a prošle k'o bos po trnju.

To još ne znači da je ljevica, personificirana u SDP BiH (nipošto i u nazor-socijaldemokratiji po imenu SNSD) na putu potpunog oporavka i da je dovoljno ojačala, jer, zapravo, klasične ljevice, u smislu ideološke i političke artikulisanosti, u nas i nema, ali jeste pouzdan nagovještaj promjena (kolokvijalno rečeno: došlo nam je do grla!), koje nije uputno potcijeniti.

Doda li se tome ponavljanje istorije, ali s obrnutim predznakom, u slučaju Harisa Silajdžića u duelu sa Bakirom Izetbegovićem, dobijamo kompletniju sliku egzotične beha političko-stranačke bašte, u kojoj se sporo, ali sigurno – kao i u slučaju svih drugih tegobnih i mučnih procesa – filtriranje stranačkih opcija vrši na već tradicionalan način: opstat će, izdržati i održati se one koje imalo liče na pristojne, pouzdane i zrele, budućnosti ozbiljno okrenute partije, a nestat će, deponovani u ropotarnici istorije, svi oni (one) koji su, na principu “računa bez krčmara”, mislili i očekivali da je u ovako maloj, napaćenoj i preoranoj zemlji dovoljno poželjeti “igrati” se politike i vlasti i već imati ostvarene puste snove.

UZ MUKE – DO NOVE VLASTI

Iako bi se moglo naći još materijala za zaključke, ova tri se čine najvažnijim. I za sudbinu ove zemlje, a posebno za ono što se zove evroatlantskim ambicijama – preko NATO-a do Evropske unije. Podijeljena su, ako ne i upitno umjesna mišljenja o tome da li smo ovogodišnjim izborima svi mi više dobili ili, možda, u najboljem slučaju ostali na istom. Ne čini se osobito važnim, a pogotovo ne presudnim insistirati na odgovoru na ovo pitanje. Iz vrlo jednostavnog razloga: **nejasno je da li će se u strukturi budućih činilaca vlasti zaista naći drukčiji likovi od dosadašnjih, dakle – stručni, sposobni, vrijedni i pouzdani.** To, naravno, istovremeno znači da ove atribute nisu masovno posjedovali dosadašnji vlastodršci. No, znači i to da još nemamo garancije da će oni koji dolaze – automatski posjedovati te odlike.

Na federalnom nivou će, znamo, formiranje nove vlasti biti i komplikovanije i teže nego u drugom entitetu. Ne samo zbog složenosti šeme vlasti, već i stoga što će (još se ne zna ko) u njoj učestvovati više stranaka i više strana. Niti će biti jednoobrazna – politički, nacionalno i ideološki, niti će se tražanje za harmonijom u vlasti tek tako lako pretočiti u idiličnu sliku njenog budućeg izgleda. U RS-u će se, dakako, sve odvijati jednostavnije, lakše i brže. Ne samo zbog toga što je tamo stvar izvodljivija i praktičnije organizovana, već i stoga što je odnos snaga podvučen u znaku dominantne političke opcije. Koja i dalje voli da se zove socijaldemokratskom...

Na državnom nivou, čak i po predviđanjima optimista, vlast će najteže, najsporije i najkomplikovanije biti formirana. Optimisti misle da bi se to moglo desiti u martu ili aprilu 2011. Realisti ne misle tako. Što, u ovom času, jedino ide naruku Nikoli Špiriću, koji bi u tzv. tehničkom mandatu Vijeća ministara još mogao nesmetano da “caruje” i da dokazuje svoju nedavnu tvrdnju da je četiri godine “radio sve za Republiku Srpsku, a ne protiv Bosne i Hercegovine”, iako je to, i za

najlošijeg poznavao logike, naprosto – nemoguće, jer je školski primjer totalne svađe sa logikom.

Prije svih i lakše od svih, moglo (moralo) bi se desiti formiranje kantonalnih vlasti. To, međutim, izgleda samo na prvi pogled. Sve poslije tog, prvog pogleda, moglo bi krenuti tokom bespotrebnog, beskorisnog i štetnog komplikovanja. Najviše zato što se zna da je relativni pobjednik izbora SDP, ali se još ne zna – nagađa se, špekuliše, prognozira, ali se sigurno ne zna – s kim bi on mogao ići u koaliciju. Štaviše, ne zna se ni to hoće li isti urnek biti primijenjen na federalnom i na nivou kantona. Pa da, recimo, SDP i SDA idu u koaliciju u Federaciji, te da se ista muštra primijeni i u kantonima gdje oni mogu formirati skupštinsku većinu. Moglo bi se desiti, sudeći po prvim znakovima, da tu izostane konsenzus, što bi bila loša i vrlo diskutabilna poruka – ono što su stranačke centrale dogovorile, na terenu bi se pretvorilo u “neposlušnost”, u “iskakanje iz kolosijeka” i izvrgnuto korekcijama, koje ne garantuju ništa dobro.

SLUČAJ TUZLANSKOG KANTONA

Najbolje je to, možda, ilustrovati prilikama u Tuzlanskom kantonu. Tu bi se, stvarno, moglo desiti da se do nove vlasti dođe – uz muke. Od izbora je prošlo odveć vremena u “praznom hodu”, nakon prvobitno ispaljenih “vrućih” kombinacija, da bi se to moglo smatrati pouzdanim nagovještajem sigurnih, suvislih i ozbiljnih konačnih rješenja. Na primjer, ne-dugo poslije izbora, kad je “čaršija” već bila “formirala” SDA-SDP pakt (crveno-zelenu, kolokvijalno nazvanu “hajneken”-koalicijom), uslijedio je SDP-ov zvanični kantonalni demanti: da ova stranka, kao relativni pobjednik izbora u TK-u, neće ići sa SDA, već sa “malim” strankama – Strankom za bolju budućnost, Strankom Radom za boljitak, Bosanskom patriotskom strankom – koje imaju dovoljno poslanika za stvaranje skupštinske većine (SDP-ovih 13 plus još pet-šest poslanika).

Ustalasana javnost, malo zbunjena i iznenađena, nije dugo trebala čekati na korekciju ove kombinacije. Ona se, po SDP-ovoj varijanti, svela na to da se demantuje jedno već pripremljeno i konačno rješenje, jer, ponovljeno je, “SDP ide na podjelu obaveza i poslova, a ne fotelja i pozicija”. Pojednostavljeno, ne interesuje ovu stranku matematička, nego funkcionalna podjela vlasti. Što je, naravno, više nego prihvatljivo, ali – pitanje je da li i kako je izvodljivo.

Na to pitanje još nismo dobili odgovor. Ovi redovi (zaključeni 12. novembra), možda se, u nekim dijelovima, mogu nazvati “kukurikanjem prije zore”, što je neizbježna zamka iščekivanja konačnih rezultata i izostajanja pouzdanih podataka. Uskraćeni za to kako će izgledati profil nove kantonalne vlasti, i analitičari, i posmatrači, i “čaršija” jedino mogu nagađati. I, naravno, u tome više griješiti, nego pogađati. Najviše, po tradiciji, u vezi s tzv. matematičkom varijantom traženja odgovora na pitanje ko će sjesti u koju stolicu.

Bez obzira na to koliko se budući koalicioni partneri, ko god da to bude, trudili da afirmišu stav o suštinskoj podjeli obaveza, posla i odgovornosti, a ne samo stolica, glavni šlager svih postizbornih dana je, ipak, bilo to ko će gdje sjesti. Dijelom je tome doprinijela i poneka nespretna (nesretna) izjava, poput samokandidovanja na neke funkcije ili, pak, trke za paktovima, tipa Dodik-Čović, koji su tumačeni kao izraz nesigurnosti, ako ne i straha od onoga što ih očekuje. U konkretnim slučajevima, to je značilo da je Zlatko Lagumdžija, nedugo poslije izbora, “katapultiran” na čelo Vijeća ministara, a da je istovremeno na tom mjestu sebe vidio i Dragan Čović, malo poguran podrškom Milorada Dodika. Na nižim nivoima, recimo u TK-u, to je objavljivanje kandidature Seda Čauševića iz SDP-a za budućeg premijera TK, te javno plasiranje vrlo obilne liste kandidata za članove buduće Vlade TK – sa širokom ponudom imena u, recimo, Ministarstvu obrazovanja, nauke, kulture, i sporta, Ministarstvu unutrašnjih poslova, Ministarstvu finansija...

ŠTA NAS (KO NAS) ČEKA

Kad bude objavljen ovaj broj “Gračaničkog glasnika”, znat će se mnogo više nego što se sada zna. Možda neće biti gotovi tlocrti, možda ne bude formirana sva vlast i svi njeni dijelovi (u TK-u, na primjer), ali će se, svakako, na bazi konačno objavljenih izbornih rezultata, više znati o onome što nas (ko nas) čeka.

Postizborno “smirivanje terena”, ipak, mora biti u znaku promjena. Po nekim mjerilima i po nečijem ukusu, možda nedovoljnih i nedorečenih, no svakako potrebnih i potencijalno korisnih. Na to nas naprosto tjeraju i unutrašnje (ne)prilike, posebno one koje odišu vapajima za reformama – ustavnim i drugim, a tu je i podug spisak obaveza, koje imamo u vezi s evropskim i NATO-perspektivama. Neće ništa od ovoga ići ni lako, ni jednostavno upravo zbog šarolikosti, živopisnosti i različitosti u mozaiku onih koji će, od vrha države naniže, sutra biti be-ha vlast.

Ali, ako je to i tako – a jeste, mnogo važnijim od lamentiranja, beskorisnog šupljiranja i možebitnog naklapanja, djeluje to da smo ipak u prilici pohvaliti se nečim novim. Začinjena razbijanjem dosadašnjih monopola, jalovosti i gubitka vremena – osobito od aprilskog paketa i 2006. godine – postizborna scena u BiH će, htjela-ne htjela, odisati i odlučnijim potezima u korist, a ne na štetu ove zemlje i većine njenih ljudi.

Ili, pojednostavljeno rečeno i u suštini pretvoreno: rezultati oktobarskih izbora nisu bili u svemu ovjeravanje i potvrđivanje dosadašnjeg stanja i rasporeda snaga, ali ni toliko očekivana (i potrebna) promjena; na nivou države, entiteta i kantona će, tako, ipak biti nekih osvježjenja, pa teza o tome da se dešava nešto novo, stvarno ima osnova bar u podatku da su, s jedne strane, neke stranke prošle gore nego što su očekivale (kako su zaslužile), a neke opcije, poput SDP-ovog relativnog trijumfa, s druge strane, pokazale da su promjene moguće, prije svega, s onima koji dosad nisu bili u dokazano neuspješnoj, neefikasnoj i preskupo plaćanoj vlasti.

